

kalendárium

Ország Lili: *Vonat előtt (Alagút)*
1957, papír, kollázs, 14,5 × 22,5 cm
Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria

ÁRNY A KÖVÖN – ORSZÁG LILI MŰVÉSZETE • MAGYAR NEMZETI GALÉRIA •

március 26-ig • Minden eddiginél nagyobb és teljesebb kiállítás mutatja be az életművet a Magyar Nemzeti Galériában: Ország Lili (1926–1978) születési horoszkópjától (amely a misztika, ezotéria és kabbalisztika iránti érdeklődésére is utal), valamint a téglafal előtt álló magányos kislány képétől az ezúttal egészében megépült Labirintus utolsó darabjáig kísérhetjük végig ezt az érzékeny, szorongó, mindössze ötvenkét évet élt művészt különleges látásmódú alkotásokkal övezett útján. Kolozsváry Marianna kurátor személyes szeretettel és figyelemmel állította össze a tárlat anyagát, amelynek középpontjában nem meglepő módon a falak állnak. Csupasz téglafalakon jelennek meg a korai, szürrealis alkotások, s nem messze tőlük Giorgio de Chirico, Paul Delvaux, Vieira da Silva és Toyen, Bálint Endre, Vajda Lajos és Zoltan Kemeny néhány (kölcson)műve érzékelteti a kortársak párhuzamos törekvéseit. A kézenfekvő rendezői elv az alkotói korszakok szerint sorakoztatja fel a műveket (ez az idővonal az alkotó életének múlásával folyamatosan előre vezet, ám a képeken megjelenő tematika épp fordítva, a múltba egyre távolodva halad visszafelé valamiféle archaikus, mitikus korba) s így kalandozhatunk a mai szemmel is kiváló szürrealista művektől az ikonos korszakon át a városképekig, amelyek hamarosan megjelennek az írásjelek, s jutunk el végül a Labirintusig. A tárlat külön részen mutatja be a montázsokat, amelyek végig jellemzik az alkotói pályát, szintén külön „szentély” mutatja be a barátok, mesterek, támogatók, gyűjtők körét videók, fényképek, dokumentumok segítségével. Különleges tett, hogy a Labirintus képei ihletőjének, az ádamosi templom 1526-ban készült, festett kazettás famennyezetének néhány tábláját is felszerelték a Labirintus bejáratához, aminek falain most az egész, darabjaiban szétszóródott sorozat látható.

UTOLSÓ FELVONÁS – IV. KÁROLY KIRÁLY KORONÁZÁSA – 1916 • MAGYAR

NEMZETI MŰZEUM • március 19-ig • Nagymamám kislánként maga is ott lehetett az utcán ünneplő tömegben utolsó királyunk és felesége, Zita királyné koronázásán, így gyerekkoromban sokszor hallhattam tőle a nosztalgikus beszámolót, amelyben szerepelt a túl nagy és majdnem Károly orráig lecsúszó korona s az is, hogy a megyéktől kapott földből épített koronázódombon hogyan suhintott kardjával az újszülött király a világ négy égtája felé. A Nemzeti Múzeum mindannyiunk nagymamájaként idézi fel a százéves történetet, s Károly fiatalon véget ért, tragikus életét a váratlanul rászakadt trónörököségtől, a világháborús veszteségeken át a hamarosan széteső birodalomig. A tárlat ekképp nem csupán magát a ceremóniát s az ahhoz vezető utat mutatja be az évszázados hagyományokkal, szimbolikával, öröklési renddel

s a szertartás látványvilágának rekonstrukciójával, hanem arra is figyelmeztet, hogy az ország ekkor már több mint két éve hadban áll, s ennek milyen következményei voltak a hadszíntereken és a hátszágban. A kiállításon látható az az archív dokumentumfilm is, amelyet Kertész Mihály, a későbbi Oscar-díjas rendező készített az eseményről.

LUTHER ÖRÖKSÉGE • AZ EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM ÁLLANDÓ TÁRLATA • Minden alkalommal kedvtelve nézegetem a Deák téri evangélikus szigeten (Insula Lutherana) látható új fémspaletták áttört betűit, amelyek híres evangélikus emberek gondolatait közvetítik (tervezők Potzner Ferenc és Potzner Ádám, grafikus Muray Eszter – utóbbi a könyvesbolt-múzeum együttes logójának és arculatának is alkotója). A megújult épület-együttes – a reformáció emlékévének nyitányaként – immár tartalmat is kapott a múzeum új állandó kiállításával. Az evangélikus egyház s híveik ötszáz éves történetét bemutató tárlat ódon otthonosságát a 21. század követelményeinek megfelelő interaktív környezet váltja fel, egészsíti ki. A látogatók kézbe kapott tabletes vezetők segítségével mehetnek majd végig a kiállításon, ahol (majdnem) minden lapozgatható, kihúzható, elfordítható, világít és mozog. A viszonylag kis területet kincseket rejtő, kihúzható fiókok növelik, monitorokon nézegethetünk időben változó térképeket és mindent megtudhatunk Luther végrendeletéről s annak magyar tulajdonba kerüléséről. Többek között kegytárgyak, gyönyörű hímzések, a meghurcoltatás keserű és olykor horrorisztikus emlékei, a pártoló főurak bemutatása, templomi belsők, iskolai füzetek és lapozható könyvek, világító babaház, a hívek mindennapi életének tárgyai bölcsőtől a koporsóig és Petőfi-relikviák foglalják össze az elmúlt ötszáz év eseményeit, lutheránus szemmel.

GÉSÁK A DUNA-PARTON – A JAPÁN KULTÚRA HATÁSA A MAGYAR MŰVÉSZETRE • **VÁRKERT BAZÁR** • március 12-ig • A 19. század közepén fegyveres fenyegetéssel vettek véget Japán kereskedelmi, hajózási és kulturális elzárkózásának a nyugati nagyhatalmak. Az ezután jelentkező, Japán iránti élénk érdeklődést és a japán művészet által inspirált műalkotásokat egységesen a „japonizmus” gyűjtőfogalommal illették a nyugati országokban, így Magyarországon is. Japán alakok és motívumok díszítették a korszak divatos kerámiáit, népszerű hely volt a művészek körében az Andrássy úti Japán Kávéház, a színpadokat a pillangókisasszonyok figurái népesítették be, s a kimono is bekerült az úri hölgyek ruhatárába. A Kovács Gábor Művészeti Alapítvány és a Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum közös munkájának köszönhetően először láthatunk olyan kiállítást Magyarországon, amely a japán kultúra magyar művészetre gyakorolt hatását mutatja be a századforduló képzőművészeti anyagának – többek között Herendi és Zsolnay műtárgyak, eredeti japán kerámiák, fametszetek, kimonók, plakátok, használati tárgyak, Márffy Ödön, Székely Bertalan, Csók István, Rippl-Rónai festményei – segítségével. A kiállítás együttműködő partnerei a Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria és az Iparművészeti Múzeum.

TITKOS UTAKON • SÖTÉT VARÁZSLATOK AQUINCUMBAN • november 5-ig • Három, a közelmúltban Óbudán megtalált, ólomlapra karcolt és sírok között elásott átokszöveg áll a kiállítás középpontjában, amelyek készítése, megrendelése súlyos bűncselekménynek számított, és a római jog szerint akár halálbüntetés is járt érte – ám ha más eszköz már nem állt rendelkezésre a konfliktusok rendezésére, akkor sokan folyamodtak ezekhez a sötét praktikákhoz. Az Óbudán talált átoktáblák bírósági ügyek mágikus befolyásolására készültek, s a kiállításon egy képregény segítségével megpróbálják rekonstruálni a szövegeket kiváltó konfliktust is. A túlvilági erőket mozgósító átkokon kívül bemutatják a betegségek (például migrén, bőrbetegség, láz és hidegrázás) vagy természetfölötti veszélyek elleni varázslatos védőeszközöket is: láthatók aranyból, bronzból, csontból, kőből és borostyánból készült ékszerek és amulett-tartó kapszulák, amelyekbe mágikus jelekkel és titokzatos formulákkal teleírt fémlemezeket vagy papiruszdarabokat csomagoltak, de szerepel itt szerelmi vágy felébresztésére szolgáló gyűrű, egyiptomi kőfaragvány, amelynek a római korban varázserőt tulajdonítottak és hálából állított oltárkő is.

MŰFORDÍTÓGÉP • PETŐFI IRODALMI MŰZEUM • május 31-ig • Az interaktív kiállítás a méltatlanul nem vagy alig ismert műfordítói munka alkotó, művészi munkafázisait mutatja be, s megismerteti azokat a körülményeket, eszközöket, módszereket, amelyek a fordítások létrejöttét szolgálják. A tárlat a sztereotípiák nyomán ironikusan gyártási folyamatként ábrázolja a műfordítói műhelymunkát, de az is kiderül, hogy első nyelvelméink maguk is fordítások; bemutatkoznak a szótárak, s jeles – úttörő munkát végző – fordítóink, a látogatók megismerkedhetnek ugyanannak a szövegnek több változatával, s kiderül, miért van szükség arra, hogy időnként újrafordítsanak egyes műveket.

A BŐSÉG ZAVARA – KAMARAKIÁLLÍTÁS A PLAKÁT- ÉS KISNYOMTATVÁNYTÁR KINCSEIBŐL • ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR • július 31-ig • Az OSZK 1935-ben önállóvá vált Plakát- és Kisnyomtatványtára mintegy négy milliárd darabból álló gyűjteményének sokszínűségét, sokoldalúságát és sokféleségét ünnepli a (majdnem) kerek évfordulós tárlat, melyen csaknem ötvenféle dokumentumtípus száznyolcvanhárom tárgya szerepel a 17. századtól a 21. századig. Nem vállalkozom arra, hogy felsoroljam, mi mindent láthat e helyt az érdeklődő az alapszabálytól a zárszámadásig, de a ma is használatos darabok mellett érdekesek lehetnek azok a tételek is, melyeket ma már csak gyűjtők, könyvtárak, múzeumok őriznek, mint a halotti címer, a számlócédula, a liftjegy és a céhlevél. A kiállítás a könyvtár ötödik szintjén, a Plakát- és Kisnyomtatványtár előterében tekinthető meg.

BREUER ÚJRA ITTHON • IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM • június 11-ig • A Vaszilij-széket mindenki ismeri, még az is, aki azt hiszi, hogy sosem látta: például Doktor House dizájnbutoroktól hemzsegő irodájának nélkülözhetetlen darabja volt. Azt már valószínűleg kevesebben

tudják, hogy a csővázás-bőrszalagos bútorcsodának a pécsi származású, ám Párizsban, Desauban és New Yorkban világhírűvé lett Breuer Marcell (1902–1981) volt a tervezője. A Bauhaus sztárépítész nagymestere számos bútortervet és épületberendezést készített. A nagyszabású kiállításon a legendás csőbútorok, tervek, fotók, dokumentumok és a kortársak munkái mellett bemutatják Breuer New York-i irodájának berendezéséből megmaradt nemes vonalú gránit tárgyalóasztalát is, mely az MNB Értéktár jóvoltából került magyar múzeumba. A tárlathoz óvodás kortól a nyugdíjasokig minden korosztály kapcsolódhat a tematikus foglalkozások révén.

FELCSERÉLT OTTHONOK • SZLOVÁKIAI MAGYAR KULTÚRA MÚZEUMA, POZSONY

• 2018. december 31-ig • A második világháború után a kollektív bűnösökként állampolgárságuktól megfosztott szlovákiai magyarok egy részét Csehországba deportálták, a kitelepített szudétanémet vidékre, kényszerszermunkára. Más részüket az 1946-ban aláírt csehszlovák-magyar lakosságcsere-egyezmény következtében Magyarországra hozták, innen viszont szlovák családok tízezrei költöztek önszántukból a Szlovákiából kitelepített magyarok helyére. Így cseréltek otthont és hazát a hatalmi döntéseknek kiszolgáltatott népcsoportok, miközben a megrázó történések, az átélt személyes tragédiák sokáig feloldhatatlan ellentéteket szítottak a kényszerűségből egy településre sodort lakók között. A kiállítás a német, magyar és szlovák sorsokat párhuzamosan mutatja be, megjeleníti a családok életkörülményeit, a kényszerű utazás állomásait és eseményeit és az otthoncserével járó megpróbáltatásokat.

JÚDA MAGYAR OROSZLÁNJAI • GALÍCIA ZSIDÓ MÚZEUM, KRAKKÓ • júniusig •

Az 1914. november 28. és december 18. között lezajlott limanovai csatában az osztrák-magyar csapatok megállították és a Dunajec folyó mögé szorították vissza a Krakkó irányába áttörni készülő orosz csapatokat, s a hősként ünnevelt magyar huszárok tette elősegítette Galícia területének visszahódítását az orosz megszállóktól. A mai Délkelet-Lengyelországban fekvő város közelében vívott ütközetben számos magyar zsidó katona harcolt s halt hősi halált, a Monarchia különböző országaiból származó zsidó katonák számát kétszázhetvenöt–négy-százezerre becsülik. A kiállítás, amely tárgyi emlékek, korabeli fényképek és dokumentumok segítségével idézi fel a lengyelországi és a magyarországi zsidók kapcsolatainak emlékét, a Balassi Intézet – Varsói Magyar Kulturális Intézet, Magyarország krakkói Főkonzulátusa és a Hadtörténeti Intézet és Múzeum együttműködésében jött létre a Lengyelországi Magyar Kulturális Évad keretében.

VICTOR VASARELY 110-20 • LACZKÓ DEZSŐ MÚZEUM, VESZPRÉM • március 26-ig • BALATONI FÉNYEK • MÚZEUM GALÉRIA, PÉCS • március 26-ig •

Lehet nem szeretni egy olyan festőt, akinek a csokoládé a gyengéje? Vasarely, a rendmániás, ám titokban csokit kóstolgotó op-art alkotó képeit ezúttal egy cserekiállítás jóvoltából csodálhatják

meg Veszprémben, míg Egry József műveinek Pécsen, a Modern Magyar Képtárban örülhetnek a látogatók. A száztíz éve született Vásárhelyi Győző tárlata végigvezet művészetének fő korszakain, így középpontba kerülnek az op-art textilek, fekete-fehér konstrukciók, geometrikus szerkezetű és kinetikus alkotások. A képeket szemlélve pedig nehéz eldönteni, merre domború vagy épp homorú a sík felület, ami előtt állunk. Egry József-tárlata révén viszont Pécsre költözött a Balaton: a kiállítás harmincnégy alkotást vonultat fel, ezek döntő többsége festmény, a többi grafika. A nyaranta Badacsonytomajban látható alkotások a teljes életművet felölelik, különösen így, hogy a pécsi, állandóan látható Egryk mellett a vendég festmények teljessé teszik a képet.

IDEGEN ÉG ALATT - OROSZFÖLDÖN MEGGYÖTÖRVE • JPM NÉPRAJZI MÚZEUM, PÉCS • március 31-ig • Tíz éve gyűjti Walterné Müller Judit, a múzeum igazgatóhelyettese az 1944 decemberétől kényszermunkára hurcolt német származású fiatalok történeteit, szovjet légerekbeli életük tárgyi emlékeit. A málenkij robotra kényszerített körülbelül százharmincezer ember – nagyrészt fiatal lány és asszony – egyharmada sohasem tért vissza, s akik túléltek, azok sem beszélhettek erről a traumáról. Összességében kétszázötvenháromszázezer, a történelmi Magyarország területéről elhurcolt civil lakos dolgozott évekig a kényszermunkatáborokban; Kárpátaljáról, Erdélyből, a Felvidékről és a Vajdaságból magyar származásuk miatt deportáltak, s Magyarországról is vittek el embereket „egy kis munkára”. Az etnikai tisztogatásnak is tekinthető deportálásokról szóló tárlatot először Párizsban mutatták be, majd Pécsre került. A kiállítás mellett egy kiadvány is emlékezik az elhurcoltak megpróbáltatásaira.

A RADIKÁLIS SZEM: MODERN FOTOGRÁFIÁK SIR ELTON JOHN GYŰJTEMÉNYÉBŐL • TATE MODERN, LONDON • május 7-ig • Van abban valami bizsergetően bennfentes érzés, ha híres emberek kedves tárgyai között járhatunk: hiszen ő is közöttük él, s ezeket látja nap mint nap a lakásában. A sztár híre és neve azokat is bevonzza a múzeumba, akik amúgy nem biztos, hogy elmennének egy kiállításra; másfelől azok elismerését is kivívja a tárlat, akik nem gondolták volna, hogy a különleges szemüvegeiről és könnyed dalairól ismert fickó ilyen komoly dolgokkal foglalkozik, s jó ízléssel fotóremekre költi a pénzét. Mert a gyűjtemény kiváló minőségű, ikonikus képei nemhogy megütik a Tate mércéjét, de elragadtatott dicséretet vált ki kritikusból és látogatóból egyaránt. A tárlaton bemutatott több mint hetven művész – többek között, Brassai, Imogen Cunningham, André Kertész, Dorothea Lange, Tina Modotti, Man Ray, Alekszandr Rodchenko és Alfred Stieglitz – csaknem százötven fotója az 1920-as és az 1950-es évek között keletkezett. A modernista fényképészet megismeréséhez a Tate honlapja Moholy-Nagy László-idézetekkel sűrűn teletűzdelt (angol nyelvű) útmutatót tett közzé A-tól Z-ig, hogy megkönnyítse a tájékozódást fotósok, irányzatok, technikák és látásmódok között.

A MAGYAR HANGOSFILM PLAKÁTJAI 1931–1944 • RÓMER FLÓRIS MŰVÉSZETI ÉS TÖRTÉNETI MÚZEUM, GYŐR • március 31-ig • Nyolcvanöt éve, 1931-ben készült el az első magyar hangosfilm, *A kék bálvány*. A következő bő évtizedben mintegy háromszázhatvan alkotás készült hazánkban, s a Magyar Ispitában látható nagyszabású tárlat a filmtörténet és plakátművészet méltán kiemelkedő aranykorát mutatja be. Kitüntetett helyet kapott a tárlaton az egyetlen, Győrben forgatott hangosfilm, a *Kettesben*, amely 1943-ban, Páger Antal és Simon Erzszi főszereplésével készült; a helyi vonatkozáson kívüli érdekesség, hogy ez volt az első, teljes egészében szabadban forgatott magyar film. A kiállítás létrejöttét az Országos Széchényi Könyvtárral, a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézettel és a Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtárral együttműködésben folytatott hosszas kutatómunka előzte meg, s megjelent az alkalomra egy témába vágó kötet is, amelyet Fekete Dávid győri alpolgármester jegyez.

BÁBEL UTÁN, FORDÍTÁS • MUSÉE DES CIVILISATIONS DE L'EUROPE ET DE LA MÉDITERRANÉE, MARSEILLE • március 20-ig • „Európa nyelve a fordítás” – idézik Umberto Eco bon mot-ját az európai és mediterrán kultúrát bemutató múzeum kiállításán, amely azt a kérdéskört járja körül, hogy a bibliai Babel tornya által jelképezett nyelvi sokféleség, „zavar” vajon tényleg átok, büntetés, vagy inkább lehetőséggé válik a fordítás által. A tárlat korszerű eszközökkel mutatja fel a nyelvi dilemmákat: lehetséges-e egy globális, mindenki által értett nyelv, vagy valamiféle közvetítő jelrendszer létrehozása? Vajon a másik ember is idegen, ha a nyelve az? Barbár-e a másik ember, akinek nyelve érthetetlen, ahogy azt az ókori görögök tartották? Áthidalhatók-e a kulturális különbségek fordítás közben? Hogy lehet, hogy még a siketek jelnyelve is más és más nyelvenként? Érthető-e a *Biblia*, Isten igéje közvetítőjének minden szava? Fordítható-e a *Korán*? Milyen konfliktusokhoz vezethet egy politikai deklaráció két nyelven nem egészen ugyanazt jelentő fordítása?

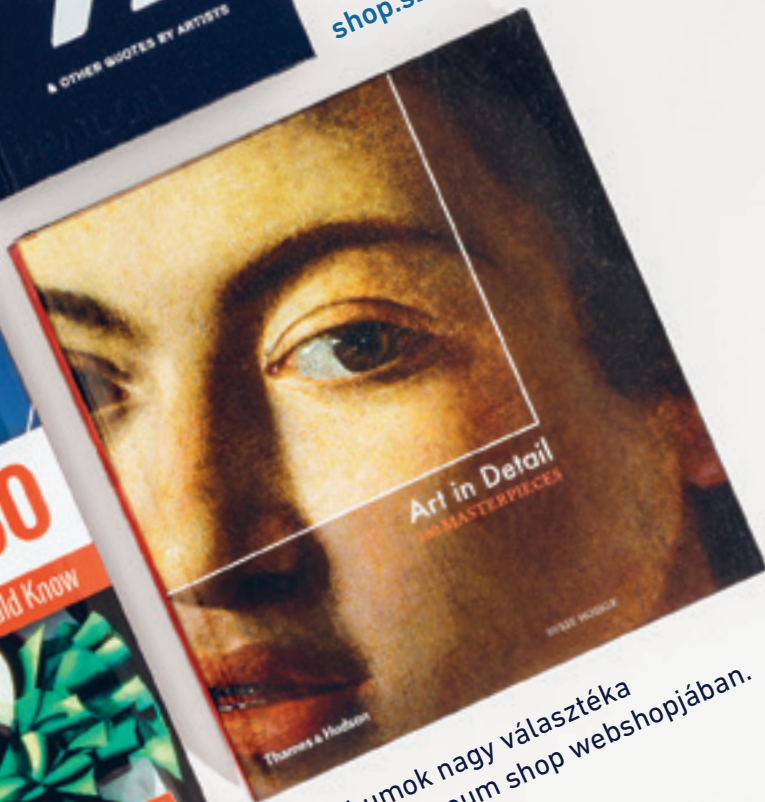
GEORGIA O'KEEFFE • KUNSTFORUM, BÉCS • március 26-ig • Aki lemaradt a Tate nagy sikerű retrospektív kiállításáról, most pótolhatja a „szomszédban” az Európában nem túl gyakran látható, magyar gyökerekkel is rendelkező festőnő híres-hírhedt festményeinek megtekintését (a tárlat áprilistól Torontóban lesz még látható az Art Gallery of Ontarióban). A száz éve New Yorkban debütáló festőnőt a modernizmus egyik úttörőjének tartják, ugyanakkor speciálisan amerikai művészként ismerik. A hét évtized munkáit bemutató kiállítás nem csak a méretes – többekben erotikus képzeteket keltő – virágfestményekre fókuszál (bár természetesen látható a minden idők legdrágábban eladott, nő által festett képe, a *Csattanó maszlag/Fehér virág No.1* is), de bemutatja a híres fotós férj, Alfred Stieglitz O'Keeffe-ről készített portréit és aktképeit s a festő grafikáit, valamint a pályafutás minden jelentős korszakának képeit is az absztrakt művektől az új-mexikói kopár sivatagi tájképekig.

WORK
edited by Angela Luzzati

SZÉP.MŰVÉSZEZET
shop.szepmuveszeti.hu

A legfrissebb művészeti könyvek és albumok nagy választéka
a Magyar Nemzeti Galéria boltjában és a Múzeum shop webshopjában.

